

monitoring report

Izbori u BiH '96

bulletin of the institute for war & peace reporting & media plan

8 avgust 1996

broj 10

Sedmični pregled BiH medija: 29 juli - 4 august 1996

Nakon što su preživjeli prijetnju septembarskim izborima zbog dugotrajnog odbijanja Radovana Karadžića da iščezne sa političke scene, međunarodni čuvari Bosne nastavili su prošle nedjelje da se bore sa isto tako ozbiljnom situacijom: da će se izbori zaista održati, ali da će njihove rezultate odbiti oni, koji izgube. Ovo je, naravno, bio smisao mostarskog zapleta. Međutim, ma kako da mostarska kriza može biti zlokobna za sudbinu cijelog dejtonskog procesa, politički i novinarski establišment u Sarajevu, na Palama i u Beogradu izgleda da je, u najmanju ruku, uživao u spektaklu intenzivnog pritiska SAD usmjerenog na dosadašnjeg američkog saveznika u Zagrebu.

U vijestima prošle sedmice manje su bile zapažene otvorene najave rata cijelom konceptu civilnog društva, uključujući slobodu štampe, koje su dolazile, kako iz Republike Srpske, tako i Herceg Bosne. (Vidi izvještaje koji slijede.) Najdepresivnije od svega je to što su ovi pozivi odgovarajućim plemenima da se okupe, da ušutkaju one koji drugačije misle i da odbrane svete nacionalne ciljeve, bili djelo samih novinara, a ne političara. Ovakvo podsjećanje na loše dane iz 1990 - 91 u ovoj fazi predizborne kampanje, čini bespredmetnim pobožna očekivanja, izražena sredinom juna, da bi se uslovi za slobodne i poštene izbore ipak mogli obezbijediti do 14 septembra, pod brižnim nadzorom OSCE.

Što se tiče Mostara...

Premda su nacionalni, regionalni i međunarodni mediji zasigurno smatrali da je kriza u Mostaru od posebnog interesa, normalna utakmica među

lokalnim radiotelevizijskim stanicama na obje strane Neretve bila je utišana nedostatkom električne energije, kojom bi se u potpunosti podstakla njihova retorika. **Hrvatska televizija (HTV) Mostar** više je pogođena nedostatkom struje negonjen rival **RTV Mostar**, ali hrvatska stvar nije zbog toga ostala neizrečena. **Radio Herceg Bosna** prevazišao je samoga sebe u odbrani - pomoću napada - hrvatske stvari, dok se zagrebački **HRT** uključio u televizijsku neslogu ne samo time što je posvetio izuzetan prostor mostarskoj krizi u svojim redovnim emisijama vijesti rano uveče, nego i time što je tokom sedmice pripremio tri specijalna, polusatna programa pod naslovom "B&H izbori 96".

Premda bi ponovno otvaranje pruge Sarajevo - Mostar - Ploče u drugim okolnostima pružilo **HRT** priliku da istakne pozitivne aspekte međudržavnih i unutar federalnih odnosa, prioritetni zadatka bila je odbrana odbijanja HDZ, kako da se formira mostarsko gradsko vijeće, na osnovu izbora održanih 31 juna, tako i da se ukine paradržava Herceg Bosna. HRT-ova specijalna emisija posvećena izborima omogućila je predsjedniku Federacije Krešimiru Zubaku platformu sa koje je mogao optužiti bošnjačke vlasti da reaguju "neurotično" i da usmjeravaju svu svoju "negativnu energiju protiv hrvatske strane", kako bi skrenuli pažnju javnosti sa ogromnih socijalnih problema, sa kojima je Bosna suočena. On je također otkrio da je državni podsekretar SAD Džon Kornblum (John Kornblum), navodno šokirao Bošnjake kad im je rekao da ukidanje Herceg Bosne i prenos njenih ovlasti na Federaciju, mora biti popraćeno odgovarajućom akcijom republičke vlade B&H, koja treba da zadrži samo ministarstva vanjskih poslova i vanjske trgovine.

Praćenje posjete predsjednika Tuđmana Vašingtonu, koja je uslijedila na poziv iz Bijele kuće, i Četvrtog sabora HDZ B&H u Neumu (do samog završetka, kada su tvrdi i meki čovjek hrvatske politike, Gojko Šušak i Mate Granić, prenijeli rezultate razgovora Tuđman - Clinton), pojačalo je opsesiju HRT bosanskim pitanjima. HRT se jako trudio da unaprijed isključi bilo kakav strah, da bi se hrvatska politika pod pritiskom SAD mogla promijeniti. Citiran je Tuđman, koji je rekao da će njegov susret sa predsjednikom Clintonom samo dovršiti ono "što smo se ranije dogovorili". S druge strane, HRT je nagovijestio određenu fleksibilnost u odnosu na sudbinu Herceg Bosne, kao da to nema nikakve veze sa izbornim zapletom u Mostaru. Hrvatska slatka razboritost, međutim, nije išla dalje od već izraženog "kompromisnog rješenja". I ona sigurno ne bi uključila stvarno prihvatanje volje mostarskih birača. Zubak je potvrdio da će se u septembru morati održati novi izbori.

Dok je HRT emitovao Granića, hrvatski radio u Mostaru emitovao je Šuška. Vrsta psovki koje dolaze iz Herceg Bosne može se procijeniti iz sljedećeg komentara urednika stanice Veselka Čerkeza, koji je emitovan 29 jula. Nakon što je izgrdio "sve češće zločine" Muslimana "protiv svega hrvatskog" i "prljave podvale" međunarodne zajednice, a posebno EZ - koje namučeni Hrvati treba da trpe, Čerkez je pozvao svoje zemljake na borbene položaje:

"U ime budućnosti, poglavito naše djece i onih koji su svojom krvlju i odbranili našu domovinu, ne smijemo više biti, kako se već i u sali počelo govoriti o Hrvatima, fleksibilnim i kooperativnim, pogotovo, ako se takvo što traži i u situacijama u kojima je ugrožen i opstanak i dostojanstvo hrvatskog naroda. Borba Hrvata Mostara, izvršne političke vlasti, svih domoljuba, časnih pučana, ulazi, očito je, u završnu fazu, i u velikoj mjeri od ishoda takvog neravnopravnog sraza ovisiće budućnost Hrvata na prostorima Mostara i Hrvatske Bosne i Hercegovine. Alijinoj, takozvanoj, građanskoj, a u biti fundamentalističkoj ideji, neće biti prolaza bez obzira koliko on i sljedbenici umišljali da uz pomoć dijela svijeta, premazanog svim bojama, malo pomalo uspijevaju u svom naumu. Bit ću slobodan pa iz ove pozicije, reći: ni jedan Hrvat na ovim prostorima i šire, a u svezi s kazanim, nema pravo šutjeti i gledati kako strane i domaće hijene sa ovih prostora čupaju komad po komad, našeg tijela slobode, zemlje i budućnosti. Niko nema pravo biti po strani i čekati da se ovako golemi problem riješi sam od sebe. Treba se glasno i jasno očitovati i stajati iza svojih predstavnika na koje se ovih dana nemilice prosipa žuč i fundamentalista i evropskih i

bjelosvjetskih egzibicionista. Jer što su drugo, molim lijepa, ako demokratsku metodu i prinos rješenju takozvane mostarske krize predlažu, zamislite, umirivanjima Hrvata i uporabom međunarodnih policijskih snaga i snaga IFORa, gospode Košnika, Šajnera i sličnih. Oni odlaze i dolaze, i razlika je, naravno, samo u dubini njihovih džepova odnosno popunjenosti veličanstvom zvanog "dolar". Sve drugo tim glasnogovornicima neetičnosti evropske međunarodne politike u slučaju Mostara nije bitno, pa čak ni to što u kontinuitetu jedan cijeli narod svojim pogrešnim potezima i odlukama, što svjesno, sto iz neznanja, dovode u obespravljenu opoziciju i manjinski položaj upravo sukladno planu baščaršijskog moderatora ili samozvanog predsjednika...Stoga se časno izborimo, onako kako to i znamo, za svoje mjesto pod suncem i bez upravitelja, nalogodavca, ucjenjivača i sl."

U poređenju sa ovim, protu-udar sa istočne strane Neretve bio je blag. U večernjim vijestima **RTV Mostara** 29 jula, usudili su se nazvati Gojka Šuška "debelokošcem" i "poznatim po svojim ekstremnim nacionalističkim stavovima." 31 jula pozabavili su se ocjenom vođe HDZ Mile Puljića, da je bezbjedonosna situaciji u gradu "normalnaj" a sloboda kretnja obezbjeđena. U vijestima 3 augusta, prvi puta su nazvali Miju Brajkovića, "bivši gradonačelnik" zapadnog Mostara.

Kako je pritisak SAD na Zagreb rastao, a Tuđman otputovao za Vašington, RTV Mostar je sa zadovoljstvom 1, 2, i 3 augusta ukazao na razlike među hrvatskim i međunarodnim interpretacijama onoga što se dešava. Neadekvatno navođenje izvora i nedostatak diferenciranja između vijesti i komentara, ostao je i dalje problem u ovim, kao i u drugim prilikama. RTV Mostar uzela si je slobodu da nagađa i predviđa - što možda znaci da njeni urednici gube strpljenje zbog dugotrajne krize.

Što se tiče Pala...

Prošle sedmice **TV Srpska** je direktno napala pravila OSCE, kojima se regulira praćenje izbora. Najavila je da više neće davati prostor u programu političkim strankama, koje urednici ove stanice smatraju nepatriotskim.

U bučnoj odbrani svog mnogo-kritikovanog praćenja predizborne kampanje, urednički kolegij SRT insistirao je na činjenici, da neke opozicione grupe ne zaslužuju pažnju, zato što rade protiv interesa mlade države bosanskih Srba. Saopćenje

je emitovano u cijelosti 31 jula u emisiji "Novosti u 8".

"Kao i Republika Srpska i Srpska Televizija je produkt nacije," rečeno je u saopćenju. "Činjenica je da je SRT preuzela na sebe odgovornost da predstavi političke stranke i da izvještava sa predizbornih konferencija za štampu. Ali je isto tako činjenica, da je opći nacionalni interes stariji od uskog interesa bilo koje političke stranke."

"Političke stranke i koalicije, koje vjeruju da proizvodnjem laži mogu pridobiti podršku glasača, i na taj način sudjelovati u predizbornoj kampanji, mogu očekivati da će biti skinute sa programa SRT." U saopćenju se posebno kritikuje koalicija iz Banja Luke, sjevernog grada, koji se uveliko smatra suparničkim centrom moći Palama - Srpski Patriotski Blok, koji predvodi Predrag Radić, gradonačelnik i bivši odlučan zagovornik SDS. Očekuje se da će Radićeva gradska vlada uskoro pokrenuti nezavisnu televiziju u Banja Luci.

Pokazalo se da je saopćenje SRT posljedica sastanka urednika medija koji su pod kontrolom vlade RS i Velibora Ostojića, zamjenika premijera i Dragana Božanića, ministra za informacije, na kome je glavna tema razgovora bilo pokrivanje izbora, kao što je saopćeno 29 jula u "Novostima u 8".

Bez obzira hoće li SRT provesti svoju prijetnju u djelo ili ne, saopćenje je ogolilo agresivnu politiku ove stanice kada je u pitanju povlašteni tretman vladajuće SDS i konstantno pogrešno informiranje o pravilima, koja se odnose na glasanje, posebno na glasanja izbjeglica. Kao što se vidi iz tabele na kraju ovog biltena, aktivnosti SDS prate se u svim emisijama vijesti, dok se opozicija (sa izuzetkom stranaka, koje otvoreno podržavaju SDS) ili ignorira, ili ocrnjuje. Od ukupno 28 priloga o SDS koji su ove sedmice emitovani u emisiji "Novosti u 8", 26 priloga je bilo pozitivno. Ni jedna druga stranka u RS nije spomenuta više od tri puta. U prethodnim sedmicama pominjanje SDS popelo se čak na 48 puta u sedam emisija vijesti.

Radio Srpska, koju kontrolira zamjenik premijera Ostojić, također je upozorila na opasnosti demokratskih izbora saopćenjem sa Svjetskog Kongresa Srba u Parizu, koje je emitovano u "Dnevniku" 2 augusta: "Političke stranke u RS ne bore se za vlast. Izbor koji stoji pred njima svodi se na izbor biti Srbin ili anti-Srbin."

Sljedećeg dana Radio Srpska prenijela je saopćenje vlade, u kojem se odbacuje kritika opozicije da je TV Srpska "neosnovana i destruktivna, pošto neprijatelji RS vide u regionalnom (unutarnjem) sukobu, priliku da se uništi srpsko jedinstvo, što direktno ugrožava našu mladu državu."

Prošle sedmice SRT je također povećala napore da uvjeri raseljene osobe u potrebu da glasaju u sadašnjem mjestu boravka. "Dnevnik" Radio Srpske 31 jula otišao je tako daleko, da je emitovao direktne prijetnje izbjeglim Muslimanima i Hrvatima u slučaju da pokušaju da glasaju u svojim predratnim opštinama. U emisiji je citiran gradonačelnik Brčkog, koji je rekao da će svaki pokušaj Muslimana ili Hrvata da glasaju u ovom gradu biti smatran kao "otvorena provokacija".

Uprkos tvrdnjama RTS da brani srpstvo od neprijateljske politike, nisu samo opozicione stranke te koje postaju umorne od programa SRT. Slušaoci popularnog kontakt - programa Radio Krajine "Objektivna stvarnost" redovno prazne svoje frustracije sa SRT na očigledno zadovoljstvo urednika ove stanice. Tokom programa, koji je emitovan 19 jula, 80% slušalaca, koji su se javili u program, izrazilo je svoje nezadovoljstvo predizbornim programom SRT. Slušaoci su bili posebno ljuti zbog agresivnog odnosa voditelja SRT prema opozicionim kandidatima.

Gdje je Radovan

Veliki portret Radovana Karadžića koji je poslužio kao pozadina na sastanku aktivista SDS u Banja Luci 30 jula, izazvao je buru kontroverzi nakon što se pojavio u emisiji **TV Srpska** "Novosti u 8". *Vašington post* (The Washington Post) je posvetio značajnu pažnju Karadžićevoj slici u članku o navodnom neuspjehu OSCE da prati medijske manipulacije i zloupotrebe. Međutim, čudno je da je Karadžić gotovo sasvim iščezao iz programa SRT. I pored intenzivnog prkošenja SRT na drugim područjima, izgleda da je stanica zadovoljna što može ispuniti ovu obavezu. Čak su i masovni mitinzi, koji su organizirani u znak podrške Karadžiću i Ratku Mladiću pretvoreni u "mitinge podrške Republici Srpskoj", prema izvještaju TV Srpske 2 augusta iz Pelagićeve.

Držanje linije u Sarajevu: TVB&H

Bosanska državna televizija pokazala je proteklih sedmica povećani profesionalizam. Jedna mala, ali znakovita, promjena je da se u programu postepeno napušta upotreba fraze "Srpski entitet" a zamjenjuje je fraza "Republika Srpska", ime koje koriste svi izvan Bosne, ali koje još uvijek zapinje u grlu mnogih Bošnjaka. Ova stanica se također istakla i svojom otvorenošću prema opozicionim strankama, kao i svojim kritikama vlade. U izvještajima o međuetničkim sukobima, izbjegava se nacionalistička retorika. Stanica nije ni u kom slučaju savršena. Ponekad se pokaže nedostojna primjera datih u njenim boljim priložima. Ali, među državnim medijima, koji emituju u Bosni i prema Bosni, TV B&H se izdvaja po svojoj nepristrasnosti, otvorenosti i tačnosti.

Dva događaja dominirala su u programu TV B&H u protekle dvije sedmice. Posjeta bosanske delegacije Beogradu, i zastoj u Mostaru. Oba događaja pokazala su snagu i slabosti ove stanice.

TV B&H poslala je novinara da pokriva beogradsku posjetu, o kojoj je izvijestila izravno i bez komentara. U prvom večernjem "Dnevniku" 22 jula, također je emitovana kritika Liberalne stranke da se u stvari tom posjetom srbijanski Predsjednik Slobodan Milošević oslobađa svoje odgovornosti za rat. Sljedeće dvije večeri ova kritika je dovedena u ravnotežu emitovanjem izjava GDS koji, uz neke zamjerke, odobrava ovu posjetu.

Emitovanje ovih priloga pokazuje još jedan važan aspekt u informativnim programima TV B&H. Ova stanica ne samo da dozvoljava opozicionim strankama učešće u političkim programima, nego im također pruža priliku da komentiraju vijesti. Ponekad, međutim, razlika između novinara i vlade izgleda da pada u vodu. Nakon povratka, beogradska delegacija je bila gost u sedmičnom kontaktu programu "Face to face". Neizbježno, razgovor je skrenuo na politiku. Jedan od dužnosnika primijetio je da bi Momčilo Krajišnik, predsjednik Parlamenta RS, mogao postati predsjednik bosanskog Predsjedništva. "Ovo bi se stvarno moglo desiti," složio se voditelj Senad Hadžifejzović, "ako se glasači u Federaciji podijele između dva kandidata, a oni u Republici Srpskoj koncentrišu na samo jednog."

Izjava je bila tačna. Onaj član Predsjedništva, koji dobije najviše glasova, postaće predsjednik Predsjedništva u naredne dvije godine. Ali Hadžifejzovićev komentar išao je direktno na ruku SDA, koja upozorava glasače da bi mogla biti ugrožena i sama opstojnost Bosne, ako muslimansku glasači podjele svoje glasove na više stranaka. Možda bez namjere da to uradi, izgledalo je da je voditelj (koji je uz to i glavni urednik informativnog programa TV B&H), pretvorio program u podršku SDA. Ejup Ganić, potpredsjednik bosanske Federacije i prominentni dužnosnik SDA, nastavio je ovu temu izjavljujući da bi bilo apsurdno imati 15 kandidata za Predsjedništvo.

Slični propust desio se 26 jula, kada je "Dnevnik" pratio proteste ratnih invalida u Sarajevu. U emisiji je prikazano mnoštvo koje je priredilo neugodne trenutke dvojici istaknutih članova SDA. Najprije je izviždan Izudin Kapetanović, premijer bosanske Federacije, a govor predsjednika Izetbegovića je upadicama prekidan. Nakon ovih scena, slijedila je izjava jednog od demonstiranata, koji je skrenuo sa teme, - u krajnjem slučaju, radilo se o povlasticama za ranjene borce - a cilj bas ove izabrane izjave je izgleda bio da se ispravi utisak, da je mnoštvo bilo ljuto na Izetbegovića. "Mi smo zadovoljni sa Alijom", objasnio je ovaj čovjek, "ali nismo sa njegovim ministrima".

Tenzije između Muslimana i Hrvata u centralnoj Bosni izbile su svom žestinom prošlog mjeseca napadima na crkve i džamije. Izvještavanje TV B&H o ovim događajima, ponovo je pokazalo da se ova stanica ne plaši emitovati kritiku na račun SDA. Umjesto da se usredsrede samo na hrvatske prestupe, u "Dnevniku" 26 jula emitovana su saopćenja opozicionih stranaka, u kojima se za ove napade optužuju vladajuće stranke i Bošnjaka i Hrvata. Hrvatska seljačka stranka, kolaičija Združena lista i Građanska demokratska stranka izjavile su da je do nasilja dovela nacionalna politika SDA i HDZ.

Hrvatsko muslimanske napetosti dominirale su i u vijestima protekle sedmice. Zastoj u Mostaru, dat je u "Dnevniku" tačno i profesionalno. Izuzetak je bio pomalo nezgrapni izvještaj iz Neuma, gdje se HDZ okupio na saboru. Izgleda da se reporter TV B&H više interesovao za ukidanje Herceg Bosne i pokazivanje kako u Neumu nema nikakvih znakova, koji bi ukazali na njegovu pripadnost Bosni i Hercegovini. S vilama u pozadini, izvještač je 2 augusta primijetio, kako je Neum nekad bio poznat po "različitim jugoslavenskim aferama"

(čitaj: jugoslavenskoj mafiji), ali kako sada "ovdje sjede drugi moćnici." S druge strane, treba pohvaliti činjenicu da je izvještač otišao u Neum i intervjuirao predstavnike HDZ, premda su u intervjui rekli jako malo.

TV B&H je dovoljno samouvjerena da može političkoj opoziciji osigurati redovno učešće u informativnim programima. Međutim, manje je sigurna kako da se odnosi prema prirodnoj prednosti proistekloj iz službenog položaja, a što SDA želi tako žudno da iskoristi. U emisji "Face to face" 26 jula voditelj je primijetio da Ejup Ganić nikada svoju stranku ne reklamira direktno, ali da indirektno obavlja dobar posao. "Dnevnik" je također zapao u naviku miješanja vijesti i komentara i to na način, koji može zbuniti gledaoce. U "Dnevniku" 27 jula, voditelj je kritizirao napade na religiozne institucije i rekao da oni predstavljaju terorizam. Upozorio je, ako se to nastavi, više neće biti važno, ko je prvi počeo. Održao je predavanje gledaocima, da se niko, ko stavi čak i "malu bombu" u crkvu, ne razlikuje od ljudi koji u drugim krajevima Bosne razaraju džamije. Stavovi za pohvalu, ali miješanje izvještavanja i komentara, čak i kad se to radi sa dobrim namjerama, može nanijeti štetu vjerodostojnosti informativnog programa.

Imajući u vidu katastrofalno izvještavanje drugih državnih televizijskih stanica, nedostaci TV B&H izgledaju mali. Većina državnih medija, uključujući i TV Srpska, Hrvatsku TV i Srbijansku TV, više brinu o tome, kako da služe svojim režimima, nego istini. Izgleda da su na TV B&H odlučni u želji da postave više standarde. Među svim nabrojanim TV stanicama, TV B&H je najbliža idealu nepristrasnog i tačnog izvještavanja.

Moglo bi i bolje: Radio B&H

Radio B&H se popravlja, ali polako. Nedosljednost kviri pokrivanje predizborne kampanje na ovoj stanici. U poslijepodnevnom "Dnevniku" 29 jula predstavljene su tri stranke i jasno objašnjene njihove sličnosti i razlike. Međutim, slabiji posao je napravljen u izvještavanju sa stranačkih konferencija za štampu. Neke su stranke izostavljene.

Ponekad emisije vijesti izgledaju neorganizirano. "Dnevnik" nije obavijestio o slabom odzivu na apele glasačima da se prijave. Ova omaška donekle je kompenzirana izvještavanjem sa

sjednice bosanskog Parlamenta, na kome se detaljno raspravljalo o ovome problemu.

Kriza u Mostaru dominirala je u "Dnevniku" u sedmici od 27 jula do 4 augusta. Događaji su u "Dnevniku" prikazani u najvećoj mjeri tačno, objašnjavajući osnovne razlike hrvatske i bošnjačke strane. Međutim, 2 augusta u "Dnevniku" nisu mogli prikriti svoje oduševljenje izvještajima objavljenim u svjetskoj štampi da će Bil Klinton izvršiti pritisak na Franju Tuđmana da raspusti Herceg Bosnu. Također, 4 augusta nisu bili u stanju prikriti svoje razočarenje, kada su izvijestili da je novi administrator EZ u Mostaru, Ser Martin Garrod (Sir Martin Garrod), nakon još jednog neuspjeha da se riješi kriza izjavio, da su jedini koji piju šampanjac u Mostaru, kriminalci i mafijaši.

Kao nikad ranije, B&H Radio prenio je centar sukoba na Zagreb. Jedan ljuti dopisnik sugerirao je da su hrvatski političari podijeljeni isto toliko, koliko i sam Mostar. "Neslaganja između tzv. lijevog i desnog krila HDZ su česta", izvijestila je ona. Rezultat tog konflikta, rekla je, odredit će sudbinu Herceg Bosne.

Jedva da mogu gore: Radio Bihać

Radio Bihać ostaje čvrsto u džepu SDA i lokalnih kantonalnih vlasti u sjeverozapadnoj Bosni. Ova stanica emituje često vijesti o SDA; o opoziciji se rijetko šta čuje. O drugim vijestima izvještava se na način, koji služi lokalnoj vladi, a preko nje SDA, i njenoj nacionalnoj politici.

Nakon dvije sedmice predizborne kampanje, Radio Bihać nije predstavio još ni jednu, od devet stranaka koje su na listi za lokalne izbore. Nije emitovao ni jedan obrazovni program za glasače, niti jedno predizborno saopćenje, koje su izdali OSCE ili USAID. Na sastanku sa predstavnicima opozicionih stranaka, o kome je izviješteno u večernjim vijestima 3 augusta, direktor stanice rekao je da su tome krivi tehnički problemi. On se požalio da prekidi u električnom napajanju uzrokuju prekid programa, kao i da njegovi izvještači nisu "dovoljno kvalificirani da izvještavaju o političkim temama, koje bi mogle imati značajnog utjecaja na predstavljanje političkih stranaka." Ipak, obećao je da će ove sedmice početi seriju političkih programa.

Radio Bihać često iskrivljava vijesti selektivnim izvještavanjem. 31 jula, u izvještaju o sastanku

kantonalne vlade, predstavnik policije amnestirao je SDA odgovornosti za junski napad na Harisa Silajdžića u Cazinu. Ovaj predstavnik, pokušao je da opravda napad, optužujući sljedbenike Silajdžića za vrijeđanje religioznih i nacionalnih osjećaja Bošnjaka. Stanica je emitovala ove izjave, ne spominjući da je istraga OSCE utvrdila da je SDA odgovorna za napad i da je zabranila učešće na izborima sedmorici lokalnih kandidata.

Još uočljiviji primjer selektivnog izvještavanja emitovan je 31 jula, u vezi sa sljedbenicima Fikreta Abdića, separatističkog vođe, koga Radio Bihać posebno ne voli. Rano ujutro 29 jula, eksplozija je oštetila most na ulazu u Veliku Kladušu. Glasnogovornik Ujedinjenih naroda, rekao je da se čini da je eksplozija podmetnuta, kako bi se spriječio povratak Abdićevih pristaša iz kampa u Hrvatskoj, koji je tog dana zatvoren. Ovo objašnjenje emitovali su susjedni hrvatski mediji. Kantonalna vlada u Bihaću, demantirala je ove izvještaje i okrivila za rušenje mosta - munju. Rekla je, kako je teritorijalna odbrana postavila granatu na most 1992 godine, da bi se odbranila od krajinskih Srba i da je munja izazvala eksploziju. Radio Bihać emitovao je i demanti vlade i alternativno objašnjenje. Ali nije ukazao na činjenicu da su Ujedinjeni narodi bili izvor za hrvatske informacije. Ovo je ostavilo utisak, da su dva različita izvještaja, jednostavno pitanje "naše riječi protiv njihove". Postoje i drugi primjeri. Radio Bihać izvijestio je o napadu na katoličku crkvu u centralnoj Bosni, samo kroz izjavu bosanskog kardinala Vinka Puljića 27 jula, u kojoj se govorilo o paljenju religioznih objekata na obje strane. Sve druge informacije odnosile su se samo na napade na objekte islamske vjere. U izvještavanju o mostarskom zastoju, stanica je emitovala izvode iz izjave Mihajla Štajnera, zamjenika Karla Bilta, iz kojih se činilo, kako on Hrvatima prijeti mnogo više, nego što im je stvarno prijetio.

Abdić je jedini izuzetak od pravila Radio Bihaća da ignorira opoziciju. On i njegova stranka, Demokratska Narodna zajednica, bili su predmet uvrijedljivog izvještavanja 24 jula, kada je Abdić održao konferenciju za štampu u Zagrebu. Prilog je poslao dopisnik državne novinske agencije B&H press Ona je izvjestila da je Abdić uvrijedio Bosnu i Hercegovinu, njenog predsjednika i njen narod, a da hrvatske vlasti nisu uradile ništa. Zahtijevala je da se Abdićeve "verbalne uvrede" kazne.

Tužno, ali Radio Bihać se ne zadovoljava manipuliranjem odraslim slušaocima. Dječija emisija "Slatki mali radio", pretvorena je u

propagandu za mlade. U emisiju "Slatki mali radio" pozvan je 29 jula bivši komandant 502 brigade Armije BiH. Izgleda da je povod bila proslava četvrte godišnjice formiranja brigade, koja je održana prethodne sedmice. Pukovnik je pričao o heroizmu brigade, posebno o porazu Abdića 1994. Žalio je "izdajnike", koji nisu bili "na ovoj strani". Na kraju emisije pukovnik, koji se prosto nadimao od ponosa, predložio je da se u škole pošalju "veličanstveni borci" Armije, da predaju historiju, "zato što profesori ne znaju šta se dešavalo." Ovakvo obrazovanje bilo bi zaista slatko.

Pregled štampe

Predizborna kriza u Mostaru dominirala je prošle sedmice u sarajevskoj štampi. Odbijanje HDZ da prihvati rezultate izbora održanih 31 juna i da sudjeluje u zajedničkoj gradskoj vladi, prijetnje administracije EZ da će spakovati koferu i otići, dodatne prijetnje Mihajla Štajnera, da će poslati IFOR u zapadni Mostar, dolazak Džona Kornbluma u B&H i odlazak predsjednika Tuđmana u SAD, konvencija HDZ B&H u Neumu - sve je to praćeno sa velikom pažnjom, tendencijom ka dramaturgiji i očiglednim interesom da se održi tenzija.

U stvari, izgledalo je da je mostarska kriza dobrodošla svim učesnicima u septembarskim izborima. Poslanici u Skupštini B&H ponovo su govorili o mogućnosti bojkotiranja izbora. Protivnici izbora tvrdili su da oni mogu samo potvrditi trenutne nacionalno teritorijalne podjele i onemogućiti uspostavljanje jedinstvene B&H. Najrječitije vođe opozicije, koje su ovo tvrdile, Muhamed Filipović, iz LBO i Nijaz Duraković, iz SDP dobili su podršku vladajuće SDA.

Nastavak rasprave o uzrocima pada Srebrenice i Žepe prošle godine i optužbe na račun stranaca, koji se smatraju odgovornim za to, također su pružile priliku stranačkim liderima da se pojave u štampi. Ni Karadžićevo uklanjanje sa mjesta predsjednika SDS, nije utišalo njegove zahtjeve za isključenje ove stranke iz predizborne trke.

Političari su iskoristili i dva ozbiljna nedavna incidenta: paljenje džamije u Prozoru i podmetanje eksploziva u katoličku crkvu u Bugojnu. Prirodno, sve su stranke osudile ove napade i zahtjevale hvatanje i kažnjavanje onih, koji su za to odgovorni.

Još više iznenađuje da je prošle sedmice jedini dnevni list u Republici Srpskoj "Glas srpski" posvetio također mnogo prostora mostarskoj krizi. Ovoj vijesti konkurirali su samo članci o zaključenju prijave za glasanje u RS, što je bilo

glavna tema ove sedmice. Zanimljivo je da je mostarska priča tretirana i kao priča o ukidanju Herceg Bosne, i kao priča o sprovođenju rezultata izbora od 31 juna.

Prilozi u listovima čiji je sadržaj direktno ili indirektno u vezi sa zborima 1996

Period pokrivanja: 29 juli - 4 avgust 1996

Dnevni: *Oslobođenje*, *Večernje novine*, *Dnevni Avaz*, *Glas srpski*

Sedmični, petnaestodnevni, mjesečni: *Svijet*, *Ljiljan*, *Dani*, *Hrvatska riječ*, *Nezavisne novine*, *Ekstra magazin*.

naziv lista	broj listova	broj priloga	broj priloga po broju	najčešće zastupljna forma
Oslobođenje	7	74	7 - 13	vijesti, izvještaji, komentari
Večernje novine	6	46	4 - 13	vijesti, izvještaji, izjave
Dnevni Avaz	6	49	3 - 12	vijesti, izvještaji, komentari
Glas srpski	6	132	8 - 29	vijesti, izjave
Svijet	1	3		komentari, vijesti
Ljiljan	1	3		intervju, vijesti
Dani	1	5		komentari, reportaža
Hrvatska riječ	1	8		izvještaji, komentari
Nezavisne novine	1	10		komentari
Ekstra magazin	1	10		komentari

Voli me, ne voli me....(4)

Tabela ispod prikazuje prisustvo političkih stranaka, njihovih vođa i koalicija u medijima Federacije (RTV BiH) i Republike Srpske (RTV Srpska) u sedmici od 29 jula do 4 avgusta. Kolona sa nazivom "Total" govori koliko su puta jedna stranka ili njen lider direktno ili indirektno predstavljeni ili pomenuti u centralnoj informativnoj emisiji RTV BiH i RTV Srpska. Svaku stranku prati rezultat koji se potpisuje vrijednošću +1 za svako pozitivno pominjanje, za svako neutralno pominjanje i -1 za svako negativno pominjanje. Kolona ($\Sigma (+,-,0)$) predstavlja sumu ovih ocjena. Što je veći broj pozitivnih poena to znači da su mediji imali pozitivniji odnos, naklonost ili simpatije, odnosno, što je veći broj negativnih poena, to su se mediji prema stranci ili njenom predstavniku odnosili sa više kritike ili antipatije. Mediji koji su posmatrani u ovu svrhu su **RTV BiH** i **RTV Srpska**. Analizirane su samo glavne vijesti dana.

U protekloj sedmici posmatrani su sljedeći mediji: *Radio&TV Srpska*, *Radio&TV BiH*, *Radio Studio 99*, *NTV 99*, *NTV Hayat*, *TV Zenica*, *NTV Zetel*, *Radio Zenica*, *Radio Tuzla*, *TV TPK Tuzla*, *TV Tuzla*, *Radio Prijedor*, *Radio Bihać*, *Radio&TV Mostar*, *Hrvatska TV Mostar*, *Hrvatski radio Mostar*, *Radio Herceg Bosna Mostar*, *Radio Krajina Banja Luka*, *TV Srbije*, *Hrvatska televizija*, *Oslobođenje*, *Večernje Novine*, *Dnevni Avaz*, *Ljiljan*, *Hrvatska riječ*

ime stranke / koalicije	RTV BiH		RTV Srpska	
	total	Σ (+,-,0)	total	Σ (+,-,0)
<i>stranke</i>				
Stranka demokratske akcije	19	+2	14	-14
Srpska demokratska stranka (SZ)	4	-3	28	+26
Hrvatska demokratska zajednica BiH	17	-5	9	-8
Srpska radikalna stranka RS			2	+1
Stranka za BiH	5	0		
Srpska patriotska stranka SPAS			2	-1
Narodna stranka RS			2	0
Srpska stranka Krajine			3	+1
Liberalna Stranka BiH	2	0		
Liberalno bošnjačka organizacija	2	0		
Građanska demokratska stranka BiH	7	0		
Muslimansko bošnjačka organizacija (1)	2	0		
Hrvatska seljačka stranka BiH (1)	1	0		
Unija bosanskohercegovačkih socijaldemokrata (1)	2	0		
Socijal demokratska partija BiH (1)	4	0		
Socijalistička partija RS (3)			2	+1
Radikalni otadžbinski front "Nikola Pašić"			2	+1
Stranka privrednog prosperiteta	2	0		
Republikanska stranka (1)	1	0		
Srpska seljačka stranka			2	0
<i>koalicije</i>				
Demokratski patriotski blok RS			2	0
Savez za mir i progres RS			2	+1
Združena lista za Bosnu i Hercegovinu	2	0		

(1) Stranke uključene u Združenu listu za BiH (Federacija BiH)

(2) Stranke uključene u Demokratski patriotski blok RS

(3) Stranke uključene u Savez za mir i progres RS

izvještaj IWPR i MEDIA PLAN; Direktor projekta: Mark Wheeler

Obala Kulina bana 4/I, 71000 Sarajevo, BiH

Tel/fax 071-667-734/735

E-mail: MEDIAPLAN_ZU@ZAMIR-SA.ztn.apc.org / 101657.3100@compuserve.com

Institut za ratno i mirnodopsko izvještavanje (IWPR) je britanska dobrotvorna ustanova, osnovana sa namjerom da pomaže razvoj nezavisnih medija i da podrži umjerene glasove u bivšoj Jugoslaviji. Ovaj institut također izdaje *War Report (Ratni Izvještaj)* nezavisni mjesečni list, i *Tribunal*, dvomjesečni časopis o Međunarodnom tribunalu za ratne zločine u Hagu. Za pretplatu i druge informacije obratite se na IWPR 33 Islington High Street, London N1 9LH. Tel +44-171-713-7130 / Fax 713-7140/ E-mail: warreport gn.apc.org.

Director: Anthony Borden; Administrative Director: Rachele Jailer Valladares; Senior Programme Manager: Alan Davis; Project Director (Bosnia Elections): Mark Wheeler; Senior Project Officer (Bosnia Elections): Michael Montgomery; Project Officer (Bosnia Elections): Jennifer Pearce.

MEDIA PLAN je prva privatna organizacija u BiH specijalizovana za istraživanje, analizu i projektovanje razvoja medija. Glavni cilj mu je da promoviše obnovu i razvoj medija u BiH. Organizacija raspolaže opsežnom bazom podataka o BiH medijima. MEDIA PLAN ima korespondentske centre u Tuzli, Zenici, Mostaru, Banja Luci i Bihaću. Na izradi Monitoring Reporta angažovano je 18 monitora, istraživača i drugih saradnika MEDIA PLANA.

Sa zahvalnošću napominjemo da ovaj projekat podržavaju Swedish International Development and Cooperation Agency, Open Society Institute, Friedrich Naumann Stiftung i Winston Foundation for World Peace.